

Saa vil jeg i øvrigt gøre et Par Bemærkninger til det ærede Medlem fra Svendborg (Wenzel Neergaard), som gentagne Gange har benægtet, at Samfundet havde nogen Andel i Fæstejorden, idet han har kritiseret Bestemmelsen om de 10 pCts. Fradrag. Det ærede Medlem mener, at det, som kaldes Fæstetvang, snarest skulde være noget, der ved denne Afløsning burde tilfalde Godsejerne som en Fordel. Og det ærede Medlem henviste til Fæstekommissionen. Jeg kan ogsaa henvise til, hvad bekendte Politikere i gamle Dage mente om den Sag, det har jo sin store Betydning at se, hvad man mente netop paa de Tider, da der førtes store Kampe mellem Godsejerne og Bondedemokratiet angaaende Fæstevæsenets Overgang til Selvejendom. Jeg skal citere noget af den Betænkning over „Udkast til Lov om Fæstes Overgang til Selvejendom“, som blev afgivet af Folketingets Udvalg i Marts 1852. Det er, saa vidt jeg ved, Monrads Forslag, det drejer sig om. I denne Betænkning fremhæver Flertallet, at „Fæstebøndergodset, skønt det er privat Ejendom, har en særegen, det offentlige Vel i Almindelighed og Bondestandens Interesse i Særdeleshed, vedrørende Bestemmelse“. ifølge hvilken det er klart, siger man, „at naar Staten maatte finde tilstrækkelig Grund til at paabyde en Afløsning af det hele Forhold, vil det være fuldkomment stemmende med baade Sagens Natur og med Grundloven, at der ved Bestemmelsen af den fuldstændige Erstatning tages Hensyn ikke blot til Forholdets øjeblikkelige Ordning, men til den hele særegne Indskrænkning, som dette Gods ifølge sin Bestemmelse er undergivet, den hele særegne Raadighed, som Staten har over samme“. Og saa siger man — jeg maa maaske med den højtærede Formands Tilsladelse citere ogsaa dette: „Det er ikke Genstandens Værdi i og for sig betragtet, som efter Grundloven kan fordres erstattet; men Godsejerne kunne kun fordre fuldstændig Erstatning for Værdien af deres Ejendomsret efter dennes Beskaffenhed, og den fuldstændige Erstatning fremkommer altsaa netop, naar der sker et billigt Afslag for Statens særegne Rettigheder over den samme Genstand. I manglende Fald vilde der givès mere end fuldstændig Erstatning“.

Saaledes stillede Datidens Mænd sig i dette Spørgsmaal, det er dog værd at fremhæve her. De gik altsaa ud fra, at Samfundet, Staten, har en Andelsværdi i Jorden, som bør inddrages, samtidig med

at Fæsteforholdet afløses. De Mænd, som gjorde denne Anskuelse gældende, var Mænd som Gleerup, J. A. Hansen, Jacobsen, C. Larsen, J. E. Larsen, Lehmann, Monrad, Olesen, Tscherning og Wegener. Det er alle kendte og udmærkede Navne fra den Tid. Jeg fremhævede dette, fordi det ærede Medlem fra Svendborg før paa den saa overordentlig, synes jeg, sikker Maade fastslog, at der ikke kunde være Tale om, at denne Fæstetvang skulde regnes Godsejerne til Fradrag, den skulde tværtimod snarere regnes dem som Gevinst ved Fæsteafløsningen.

Formanden: Folketingsmanden for Frederiksborg Amts 2den Valgkreds har Ordet for en kort Bemærkning.

Moesgaard-Kjeldsen: Jeg maa meget beklage, at jeg ikke var nærværende, da det ærede Medlem fra Svendborg (Wenzel Neergaard) talte. Jeg har været til Udvalgsmøde og Samraad med Ministeren i Lønningsudvalget, og jeg troede, at vi havde haft vor Diskussion om denne Sag forleden, da det ærede Medlem og jeg et Par Gange havde Ordet for korte Bemærkninger. Jeg kom imidlertid for lidt siden til Stede og hørte et Par Udtalelser af det ærede Medlem, som jeg skal tillade mig kort at inødegaa. Det ærede Medlem sagde, at jeg maatte være ganske forkert underrettet, naar jeg havde sporet en stigende Utilfredshed hos Fæsterne med, at Fæstetvungen ikke blev afløst. Men jeg maa tillade mig at pege paa, at naar man i 1910 nedsatte en Fæstekommission, tror jeg, at selve denne Kommission er et Udtryk for, at der blandt Fæsterne har været Ønsker fremme om at faa Kommissionen. Jeg kan ikke tænke mig, at den daværende Regering nedsatte en Kommission, fordi der var blevet fremsat Ønsker herom af Fæsteejerne. Alene den Omstændighed altsaa, at der har været nedsat en Kommission, der i en Kommissionsbetænkning meget grundigt har gjort Rede for Forholdet, viser, at jeg havde Ret, naar jeg sagde, at der var en stigende Utilfredshed. De Folketingsmænd, der er fra Kredse i Landet, hvor der er Fæste, vil sikkert kunne staa op her og bekræfte Rigtigheden af mine Ord, ligesom enhver praktisk Landmand, der lever, hvor der er Fæste, maa give mig Ret i min Udvikling af, at Fæstebønderne er uheldigt stillede i Henseende til at indføre moderne Forbedringer i Landbruget. Jeg tvivler om, at det ærede Medlem, selv om han kaldte